

Robert Kościelniak
Zakład Botaniki Akademii Pedagogicznej w Krakowie
31-054 Kraków, ul. Podbrzezie 3
rkosciel@up.krakow.pl

Received: 2.02.2011
Reviewed: 24.05.2011

NOWE I RZADKIE GATUNKI POROSTÓW *LICHENES* W BIESZCZADZKIM PARKU NARODOWYM I JEGO OTULINIE – CZĘŚĆ XI

New and rare lichen species in the Bieszczady National Park
and its environs – Part XI

Abstract: The paper presents 11 new lichen species from the Bieszczady National Park and 4 taxa so far considered to be extinct in the Bieszczady Mts. *Verrucaria scabra*, *V. elaeina* and *V. submersella* were not recorded in the Eastern Carpathians before.

Key words: lichenized fungi, Polish Eastern Carpathians.

Wstęp

Podczas badań terenowych prowadzonych w Bieszczadzkiem Parku Narodowym w latach 2008–2010, a także we wcześniej zebranych materiałach, odszukano 11 nowych dla Parku gatunków porostów. W podanym niżej wykazie zamieszczono nazwę gatunkową, siedlisko, stanowisko określone nazwą obwodu ochronnego, miejscowości, potoku lub wzniesienia oraz wysokość w m n.p.m. Za stanowiskiem podano numer kwadratu (1km x 1km) wg uszczegółowionej siatki ATPOL. Nazwy gatunkowe przyjęto zasadniczo za Bielczyk i in. (2004) oraz Index Fungorum 2011. Zebrane okazy porostów są złożone w zielniku Zakładu Botaniki Instytutu Biologii AP w Krakowie (KRAP-L).

Wykaz gatunków

Gatunki nowe dla BdPN

Agonimia tristicula (Nyl.) Zahlbr. – Halicz, zbocze S, 1270 m n.p.m., GG6809, humus przy szlaku. W Karpatach Wschodnich gatunek znany dotychczas z Ukrainy i Bieszczadów Niskich (Kondratyuk i in. 2003; Kościelniak 2004). W Polsce notowany na niewielu stanowiskach (Fałtynowicz 2003).

Biatoridium monasteriense J. Lahm ex Körb – Czertycz k. Suchych Rzek, zbocze E, 780 m n.p.m., FG5856, kora buka; Wołosate k. leśniczówki, 700 m n.p.m.,

GG7010, kora olchy. Gatunek podawany z Bereżek (stanowisko poza obecnym obszarem Parku) przez Glanca i Tobolewskiego (1960). W Karpatach Wschodnich odnotowany na Ukrainie (Kondratyuk i in. 2003). W Polsce bardzo rzadki, znany z kilku, głównie historycznych stanowisk (Fałtynowicz 2003)

Caloplaca saxicola (Hoffm.) Nordin – Wołosate, betonowe słupy powyżej stadniny, 690 m n.p.m., GG7909. W Karpatach Wschodnich gatunek znany z Bieszczadów Niskich, Ukrainy i Rumunii (Kondratyuk i in. 2003; Kościelniak 2004).

Caloplaca decipiens (Arnold) Blomb. & Forssell – Brzegi Górne, 770 m n.p.m., FG6920, betonowe bariery drogowe i mostek. Gatunek często spotykany na podłożu betonowym, w Karpatach Wschodnich znany z Bieszczadów Niskich, Ukrainy i Słowacji (Kondratyuk i in. 2003; Kościelniak 2004).

Cladonia pocillum (Ach.) O.J. Rich. – Kamieniołom między Brzegami Górnymi i Nasicznem, 720 m n.p.m., FG6911, obumierające mchy na skałce. W Karpatach Wschodnich takson znany z kilku stanowisk w Bieszczadach Niskich oraz z Ukrainy (Kondratyuk i in. 2003; Kościelniak 2004).

Lecanora albescens (Hoffm.) Branth & Rostr – Wołosate, bariery drogowe przy moście na przeł. Beskid, 760 m n.p.m., GG7011. Gatunek dość częsty na podłożu betonowym, dotąd jednak jego stanowiska z terenu Parku nie były publikowane. W Karpatach Wschodnich znany z licznych stanowisk w Bieszczadach Niskich (Kościelniak 2004), notowany także w Rumunii i na Ukrainie (Kondratyuk i in. 2003).

Lecanora crenulata Hook. – Dźwiniacz, poniżej cmentarza, 650 m n.p.m., GG6016, betonowe słupki. W Karpatach Wschodnich znany z okolic Dwerniczka (Glanec, Tobolewski 1960), Bieszczadów Niskich (Kościelniak 2004), Ukrainy i Słowacji (Kondratyuk i in. 2003).

Parmelia omphalodes (L.) Ach. – Kopa Bukowska, zbocze W, 1260 m n.p.m., GG6084, skałki piaskowcowe; Krzemień, garb ponad szlakiem, 1300 m n.p.m., GG6083, skałki piaskowcowe. Gatunek nowy dla polskich Karpat Wschodnich, podawany z nielicznych stanowisk w Karpatach rumuńskich, słowackich i ukraińskich (Kondratyuk i in. 2003).

Verrucaria scabra Vězda – Połonina Wetlińska, zbocze N nad Suchymi Rzekami, 920 m.n.p.m., FG5886, kamienie piaskowcowe w korycie potoku, spryskiwane wodą (leg. J. Kiszka, det. B. Krzewicka). Gatunek nowy dla Karpat Wschodnich (Kondratyuk i in. 2003; Kościelniak, Kiszka 2003, 2005). W Polsce bardzo rzadki, znany tylko z Tatr (Fałtynowicz 2003).

Verrucaria elaeina Borrer – Brzegi Górne, koryto potoku, 795 m n.p.m., FG6931, kamienie piaskowcowe w korycie potoku, spryskiwane wodą (leg. Kiszka/Kościelniak, det. B. Krzewicka). Gatunek nowy dla Karpat Wschodnich (Kondratyuk i in. 2003; Kościelniak, Kiszka 2003, 2005).

Verrucaria submersella Servit – Moczarne, dolina potoku Wielki Lutowy, 750 m n.p.m., FG6853, kamienie piaskowcowe w korycie potoku, spryskiwane

wodą (leg. J. Kiszka, det. B. Krzewicka). Gatunek nowy dla polskich Karpat Wschodnich, notowany na nielicznych stanowiskach w Rumunii, na Słowacji i Ukrainie (Kondratyuk i in. 2003). W Polsce bardzo rzadki, znany z Sudetów i Tatr (Fałtynowicz 2003).

Gatunki rzadkie, potwierdzone w BdPN

Parmelina quercina (Willd.) Hale – Brzegi Górne pod Przełęczą Wyżniańską, 840 m n.p.m., FG6942, gałęzie powalonej wierzby. Gatunek ten podawany był przez Glanca i Tobolewskiego (1960) ze wschodniej części Wetliny oraz z północno-wschodnich zboczy połoniny Wetlińskiej. Na żadnym z tych stanowisk nie udało się go ponownie odszukać. W Polsce jest to takson bardzo rzadki, na granicy wymarcia (Cieśliński i in. 2006).

Parmotrema crinitum (Ach.) M. Choisy – Moczarne, dolina Beskidnika, 800 m n.p.m., FG6875, kora jaworu. Na stanowisku stwierdzono obecność 7 plech nie wykazujących objawów degeneracji. W latach 60. ubiegłego wieku był gatunkiem dość często spotykanym, szczególnie w niższych położeniach „Puszczy Bukowej”. Notowany był także na Tarnicy, Bukowym Berdzie oraz poza dzisiejszym obszarem Parku w Pszczelinach (Glanec, Tobolewski 1960). W Karpatach Wschodnich najliczniej notowany na Ukrainie, a na pojedynczych stanowiskach także na Słowacji i w Rumunii (Kondratyuk i in. 2003). W Polsce gatunek znany z niewielu, głównie historycznych stanowisk, chroniony, na granicy wymarcia (Cieśliński i in. 2006).

Dermatocarpon luridum (Dill. ex With.) J.R. Laundon – potok Prowcza powyżej Nasicznego, przy moście, 705 m n.p.m., FG6901, skałki piaskowcowe w korycie potoku. Podawany przez Glanca i Tobolewskiego (1960) z dwóch stanowisk w Puszczy Bukowej. W Polsce gatunek bardzo rzadki, wymierający (Cieśliński i in. 2006). W Karpatach Wschodnich rzadki notowany na Ukrainie i Słowacji (Kondratyuk i in. 2003).

Collema flaccidum (Ach.) Ach – potok Prowcza powyżej Nasicznego, przy moście, 705 m n.p.m., FG6901, omszone skałki piaskowcowe w korycie potoku. Glanec i Tobolewski (1960) określali go jako gatunek częsty na całym obszarze. Notowany na całym obszarze Karpat Wschodnich. W Polsce rzadki, wymierający, notowany głównie w obszarach górskich (Cieśliński i in. 2006; Fałtynowicz 2003).

Podsumowanie

Prowadzone w latach 2008–2010 roku badania terenowe, a także prace związane z przygotowaniem planu ochrony BdPN, rozszerzyły listę porostów znanych z polskich Karpat Wschodnich o 4 gatunki. Ich aktualna liczba wynosi 634. Re wizja zebranych materiałów z rodzaju *Verrucaria* przyniosła 3 taksony nowe dla

całych Karpat Wschodnich – *Verrucaria scabra*, *V. elaeina* oraz *V. submersella*. Aktualna lista porostów Bieszczadzkiego Parku Narodowego i jego otuliny liczy 539 taksonów.

Literatura

- Bielczyk U., Lackovičová A., Farkas E. Ee., Lökös L., Liška J., Breuss O., Kondratyuk S. Ya. 2004. Checklist of lichens of the Western Carpathians. W. Szafer Institute of Botany, Polish Academy of Sciences, Kraków, 181 pp.
- Cieśliński S., Czyżewska K., Fabiszewski J. 2006. Red List of the lichens in Poland. In: Z. Mirek, K. Zarzycki, W. Wojewoda & Z. Szelağ (eds), Red list of plants and fungi in Poland. pp. 71–89. W. Szafer Institute of Botany, Polish Academy of Sciences, Kraków.
- Fałtynowicz W. 2003. The lichens, lichenicolous and allied fungi of Poland – an annotated checklist. W. Szafer Institute of Botany Polish Academy of Sciences, Kraków, 435 pp.
- Glanc K., Tobolewski Z. 1960. Porosty Bieszczadów Zachodnich. Poz. Tow. Przyj. Nauk, Wydz. Mat.-Przyr. Prace Komis. Biol. 21(4): 1–108.
- Index Fungorum 2011. <http://www.indexfungorum.org/Names/Names.asp>
- Kondratyuk S. Ya., Popova L. P., Lackovičová A., Pišút J. 2003. A catalogue of Eastern Carpathians Lichens. M. H. Kholodny Institute of Botany. Kiev-Bratislava, 264 pp.
- Kościelniak R. 2004. Porosty (*Lichenes*) Bieszczadów Niskich. *Fragm. Flor. Geobot. Polonica*, Suppl. 5: 3–164.
- Kościelniak R., Kiszka J. 2003. The lichens and allied fungi of the Polish Eastern Carpathians. In: Biodiversity of the Polish Carpathians vol. 1. The lichens and allied fungi of the Polish Carpathians – an annotated checklist (ed. U. Bielczyk), pp. 233–294.
- Kościelniak R., Kiszka J. 2005. A supplement to the lichen checklist of the Eastern Carpathians. *Roczniki Bieszczadzkie* 13: 235–244.

Summary

The paper presents localities of 11 lichen species which are new to the Bieszczady National Park. *Verrucaria scabra*, *V. elaeina* oraz *V. submersella* are new to the Eastern Carpathians. Moreover, the author enumerates new localities of 4 species rare in Poland, which were recorded by Glanc and Tobolewski (1960) within the present-day Bieszczady National Park and which – so far – were considered extinct in this area: *Parmelina quercina*, *Parmotrema crinitum*, *Dermatocarpon luridum* and *Collema flaccidum*.